

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Завтур Віктор Андрійович ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ ПОВТОРНОЇ ТА ВТОРИННОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ РІШЕННЯ ЄСПЛ У СПРАВІ «Х. ПРОТИ КІПРУ».....	565
Мурзановська Аліна Владиславівна ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	568
Пожар Вадим Георгійович РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ СТАНДАРТІВ ДОПУСТИМОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	571
Підгородинська Анастасія Вікторівна ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ	575
Сидорчук Владислав Васильович УМОВИ ВИЗНАННЯ ОСОБИ ПОТЕРПІЛОЮ	579
Стародубов Сергій Вікторович ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ В ПОРЯДКУ СТ. 615 КПК УКРАЇНИ	582
Степаненко Андрій Сергійович ЦИФРОВІ (ЕЛЕКТРОННІ) ДОКАЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ	584
Стоянов Микола Михайлович ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ВІДКРИТТЯ МАТЕРІАЛІВ ІНШІЙ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СВІТЛІ СУЧАСНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	588
Федчун Наталія Олександрівна ПРОФАЙЛІНГ У МЕДІА	590
Цитряк Віктор Ярославович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	592
Аблов Іван Євгенійович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПІДСУДНОСТІ ТА ПІДСЛІДНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ.....	595
Бабій Світлана Володимирівна ЩОДО ДОТРИМАННЯ ЗАБОРОНИ ДВІЧІ ПРИТЯГУВАТИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОДНЕ Й ТЕ САМЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ДО ОСОБИ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ	598
Грама Олександр Олександрович ЩОДО ВИДІЛЕННЯ ПРАВА НА РЕАБІЛІТАЦІЮ ЯК ОКРЕМОГО ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	601
Гуменюк Аліна Сергіївна ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ...	603
Дядюк Юрій Олегович РОЛЬ ПРОКУРОРА У ЗБИРАННІ ТА ПЕРЕВІРЦІ ДОКАЗІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	607
Жовтан Олександр Володимирович ОКРЕМІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДМОВИ ВІД ЗАХИСНИКА В ПОРЯДКУ СТАТТІ 54 КПК УКРАЇНИ	609
Кіміліченко Сергій Олегович КОНТРОЛЬ І ФІКСАЦІЯ РОЗМОВ ЯК МЕТОД ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	612
Кіліміченко Христина Юріївна ДО ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ...	615

двічі застосовувати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою до особи під час кримінального провадження щодо правопорушення, за яким вона була виправдана або засуджена на підставі вироку суду, що набрав законної сили.

Список використаних джерел:

1. Павич Х. М. Принцип non bis in idem як засада кримінального провадження та підстава для закриття кримінального провадження судом. *Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія право*. 2014. Вип. 28. Том 3. 2014. С. 91-95.
2. Висновок AMICUS CURIAE. Наданий згідно з частиною 3 статті 69 Закону України «Про Конституційний Суд України» про конституційне подання (N 1/12-2017 від 12 грудня 2017 р.) щодо відповідності Конституції України статті 368-2 Кримінального кодексу України Червень 2018 р. URL: https://euaci.eu/wp-content/uploads/2024/04/AMICUS-CURIAE-BRIEF_very-final-Ukr.pdf
3. Коваль О. М. Процесуальні гарантії права особи на виправдання у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 6. С. 202-205.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

Ключові слова: засади кримінального провадження, запобіжні заходи, заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне й те саме діяння, кримінальне провадження, недоторканість особи.

Keywords: principles of criminal proceedings, preventive measures, prohibition of double jeopardy for the same act, criminal proceedings, personal integrity.

Грама Олександр Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ЩОДО ВИДІЛЕННЯ ПРАВА НА РЕАБІЛІТАЦІЮ ЯК ОКРЕМОГО ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Відповідно до ст. 2 КПК України, до завдань кримінального провадження відносяться захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Хоча законодавець і закріплює можливість виконання цих завдань шляхом здійснення відповідного нормативного регулювання, лише уповноважені посадові особи, до сфери компетенції яких належить здійснення розслідування, розгляду та вирішення кримінальних проваджень своїми активними діями забезпечують реалізацію зазначених прав. Відповідно, в ході такої реалізації можливі законні обмеження прав та свобод людини і громадянина, що можна визнати як необхідне «зло» для забезпечення дієвості кримінального провадження. В той же час існують випадки, коли примус застосовується необґрунтовано, через що можливі неправомірні обмеження прав учасників кримінального провадження. Саме у зв'язку з цим кримінальне процесуальне законодавство також передбачає можливість реабілітації.

На думку А. О. Суховіліної, реабілітація становить окремий самостійний інститут кримінального процесуального права, що охоплює сукупність правових норм, які регулюють публічні правовідносини, пов'язані з відновленням порушених прав і свобод, а також компенсацією шкоди особі, яка зазнала незаконного або безпідставного кримінального переслідування чи була неправомірно засуджена [1, с. 45]. Сучасні підходи до розуміння реабілітації передбачають її розгляд не лише як міжгалузевий правовий інститут, а фактично як самостійну галузь права – реабілітаційне право, що перебуває на етапі становлення та розвитку. Ця галузь покликана регулювати процесуальні механізми реалізації державної відповідальності перед особою з метою повного відновлення її репутації, честі, а також порушених майнових, трудових, пенсійних, житлових, службових та інших прав і свобод, що були порушені внаслідок незаконних дій з боку органів державної влади, місцевого самоврядування чи їх посадових осіб [2, с. 16-17].

Відповідно, зважаючи на значення реабілітації в межах кримінальної процесуальної діяльності дійсно існує сенс розглядати дані положення як окремий правовий інститут. В той же час необхідно зауважити, що хоча ні науковці, ні практики не оскаржують значення даного інституту, в чинному кримінальному процесуальному законодавстві відсутній комплексний розділ або глава, які були би присвячені саме цим питанням. Власне слово «реабілітація» зустрічається в КПК лише 4 рази: п. 6 ч. 2 ст. 52 КПК України, де вказано, що у випадку реабілітації померлої особи участь захисника є обов'язковою; п. 5 ч. 1 ст. 284 КПК України, де вказано на неможливість закриття кримінального провадження у зв'язку зі смертю підозрюваного чи обвинуваченого, коли провадження має проводитися з метою його реабілітації; ст. 525 КПК України, де зазначено, що близькі родичі обвинуваченого, який помер, мають право подати відповідну заяву, якщо це необхідно для його реабілітації.

В даному випадку необхідно звернути увагу на декілька фактів. По-перше, в дійсному КПК України право на реабілітацію майже не згадується. В той же час саме по собі це право створює досить значні процесуальні наслідки – можливість продовження кримінального провадження у випадку смерті підозрюваного та обвинуваченого. По-друге, в КПК України мова ведеться виключно про

реабілітацію померлої особи шляхом продовження досудового розслідування та судового розгляду. В той же час на практиці виникають випадки, коли таке право з'являється у інших учасників кримінального провадження, проте ці порядки в чинному кримінальному процесуальному законодавстві не передбачені. У зв'язку з цим необхідно зробити висновок, що чинне кримінальне процесуальне законодавство потребує вдосконалення, а інститут реабілітації має бути відображено в рамках окремих правових норм задля унормування його регулювання та спрощення діяльності уповноважених учасників кримінального процесу.

Список використаних джерел:

1. Суховіліна А. О. Інститут реабілітації в кримінально-процесуальному праві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2012. 207 с.
2. Ченцов В. В., Тертишник В. М. Реабілітація жертв незаконних кримінальних переслідувань, політичних репресій та зловживань владою. Підручник для слухачівмагістратури юридичних вузів. Київ : Алерта, 2016. 324 с.

Ключові слова: право на реабілітацію, кримінальний процес.

Keywords: right to rehabilitation, criminal process.

Гуменюк Аліна Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального процесу*

ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ

Фактичні дані, що отримуються в межах кримінального провадження, не набувають автоматично доказового значення лише завдяки тому, що містять інформацію щодо розслідуваного кримінального правопорушення. Для набуття статусу доказу та використання в процесі доказування вони повинні відповідати низці характеристик (властивостей та ознак), однією з яких є допустимість. Саме ця властивість виступає гарантією того, що в доказуванні використовуватимуться лише такі фактичні дані, які отримані з дотриманням встановлених законом вимог щодо належного джерела, способу їх отримання та процесуального порядку закріплення.

Характеризуючи сутність допустимості, варто, перш за все, виходити із законодавчо закріплених норм про таку властивість доказів. Так, галузевими для неї є ст. ст. 86-90 Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, у ст. 86 кримінального процесуального закону вказується, що «доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом» та, відповідно, «недопустимий доказ не може бути використаний при прийнятті процесуальних рішень, на нього не може посилається суд при ухваленні судового рішення». Стаття 87 встановлює поняття та окремі підстави недопустимості